

*Čigre so majhne do srednje
velike ptice z vitkim telesom
in dolgimi ozkimi perutmi.*

Mešana združba čiger v
negnezdeči opravi na zahodni
obali Avstralije (kaspjska
čigra je velika ptica z rdečim
kljunom, bengalska z
oranžnim kljunom in navadna
s črnim kljunom).

foto: **Davorin Tome**

V skupini čiger je po trenutno veljavni klasifikaciji približno 40 različnih vrst. Skupaj z galebi in še nekaj pticami, ki pri nas ne živijo, jih uvrščamo v družino galebov. Kljub sorodnosti pa se čigre od galebov dobro ločijo, tako po obliki telesa kakor tudi po navadah. Njihovo telo je bolj vitko, peruti imajo sabljasto zašiljene, rep škarjast, noge krajše. Če vas ta opis telesnih oblin čiger spominja na lastovko, niste edini. Nekateri narodi čigre imenujejo »vodne lastovke« – vodne, ker živijo ob vodah.

TELESNE ZNAČILNOSTI

Med letom so čigre bistveno bolj lahkotne in spretno od galebov, tako da tudi, če oblike telesa ne vidimo najbolje, brez težav določimo, ali je mimo nas letela čigra ali galeb. Pri gibanju po tleh pa gre bolje galebom kakor čigram. Vse te gibalne

razlike so posledica že omenjenih razlik v obliki telesa. Sabljaste in dolge peruti pri čigrah so kakor nalašč za zračne vragolije, medtem ko so za spretnosti na tleh pomembnejše dolge in čvrste noge, kar je bolj značilnost galebov kot čiger. Sicer pa so čigre srednje velike ptice. Največja je kaspijska (*Hydroprogne caspia*), ki meri v dolžino pol metra in ima maso več kot pol kilograma. Med najmanjše sodi mala čigra (*Sternula albifrons*), ki je polovico krajša in kar desetkrat lažja od kaspijske.

Med čigrami prevladuje bela barva perja s svetlimi odtenki sivin, po vrhu glave, kjer imamo ljudje običajno lase, so pogosto zamolklo črne. So pa tudi izjeme. Nekatere vrste, na primer indijanska čigra z znanstvenim imenom *Larosterna inca*, ki živi ob tihomorskih obalah Južne Amerike, ali pa črna čigra (*Chlidonias niger*), ki jo v času selitve opazujemo tudi

NAVADNA ČIGRA

(*Sterna hirundo*; zgoraj)

in POLARNA ČIGRA

(*Sterna paradisaea*; spodaj) sta si dokaj podobni, a imata različna območja razširjenosti. Njuni poti se križata večinoma le v času selitve.

foto: Davorin Tome

Bojazni, da bi pri nas zamenjali **MALO** (*Sternula albifrons*: zgoraj) in **VILINJO ČIGRO** (*Sternula nereis*: spodaj), ni, čeprav sta si podobni po velikosti in obarvanosti. Vilinja živi le v Avstraliji in na okoliških otokih.

foto: obe **Davorin Tome**

pri nas, so temno sive do povsem črne po večini telesa. Kljun in noge čiger so toplih, včasih že prav kričočih barv, od rdeče prek oranžne do rumene, pri nekaterih vrstah pa so črne.

SPRETNE LETALKE

Čigre veliko časa preživijo v zraku. Tudi nabiranje hrane in pitje vode običajno opravijo kar med letom. Nekaj vrst hrano pobira z vodne gladine, od žuželk do semen, značilnejše pa je hranjenje druge skupine, ki se z višine nekaj metrov strmoglavo zarije v vodo, kjer z zašiljenim kljunom zagrabi manjšo ribo ali vodnega nevretenčarja. Podobno kakor to naredi vodomec (*Alcedo atthis*). Globina, ki jo pri tem dosežejo, ni velika, saj se, še preden se razburkana voda okoli njih za silo poleže, že dvigne nazaj v nebo, kar med letom otresejo odvečnih kapljic in nadaljujejo let.

MORSKE IN CELINSKE

Vse čigre živijo ob vodah, saj je tam njihova hrana. Večina se zadržuje ob morjih, nekatere večji del življenja prebijejo ob rekah ali v močvirjih. Kakor vedno v naravi so tudi pri tem izjeme. Navadna čigra (*Sterna hirundo*), naša najbolj poznana čigra, gnezdi tako na morskih obalah kakor tudi na golih rečnih prodiščih. Morski del populacije pri nas gnezdi v Sečoveljskih solinah in Škocjanskem zatoku, celinski del pa zadnje čase redno le na umetnih otokih na Ptujskem jezeru. Naravnih rečnih gnezdišč za čigre pri nas žal ni več. Nekaj malega jih je ostalo na Savi in Dravi na Hrvaškem, a tudi tu premalo,

Med čigrami prevladuje bela barva perja s svetlimi odtenki sivin, po vrhu glave pa so pogosto zamolklo črne. A so tudi izjeme, kot je črna čigra.

ČRNA ČIGRA
(*Chlidonias niger*)
gnezdi v močvirjih.
foto: **Jure Novak**

KASPIJSKA ČIGRA
(*Hydroprogne caspia*) je največja med čigrami, razširjena je po vseh celinah, razen v Južni Ameriki in na Antarktiki.
foto: Davorin Tome

Polarne čigre vsako leto preletijo od gnezdišča do prezimovališča in nazaj več kot 70.000 km.

da bi populaciji zagotovila dolgoročno preživetje. Brez zavzetega dela članov iz vrst DOPPS-a, ki umetne otoke vzdržujejo, v Sloveniji celinskih gnezdičk verjetno ne bi imeli več. Tudi mala čigra (*Sternula albifrons*) gnezdi ob morju ali ob rekah, ker pa je pri izbiri življenjskega prostora za spoznanje zahtevnejša od navadne, jo je težko privabiti na umetno zgrajene otoke. Vrsta je zato pri nas zelo redka – redno gnezdi le v Sečoveljskih solinah, od nedavnega pa tudi v Škocjanskem zatoku. To pa sta tudi edini čigri, ki gnezditja pri nas.

KOLONIJSKE GNEZDILKE

Čigre večinoma gnezdijsko, tudi po nekaj 100 parov skupaj. Gnezda so preproste, plitve kotanje, ki jih s kremplji spraskajo na tleh sredi prodišča ali na peščeni obali. Včasih pod jajca podložijo še nekaj spranih iveri, suhih trav ali posušenih alg. Vrste, ki gnezdijsko v močvirjih, na primer beloperuta (*Chlidonias leucopterus*), belolična (*Chlidonias hybrida*) in črna čigra, zgradijo plavajoča gnezda, ki jih pritrdijo na vodne rastline. Samice znesejo največ tri jajca, lahko pa tudi dve ali le eno. Značilno drugačno kot pri večini in neverjetno preprosto pa je gnezdo bele čigre (*Gygis alba*), ki naseljuje kopnine

v tropskih delih oceanov. Samica znese eno in edino jajce na golo vejnatu rogovilo drevesa. Pravzaprav v tem primeru o gnezdu težko sploh govorimo.

SELIVKE NA DOLGE PROGE

Vse čigre zmerne in polarne pasu so selivke, zime preživijo drugje, kakor gnezdijsko. Polarna čigra (*Sterna paradisaea*) ima po trenutnem vedenju med vsemi pticami, ne samo med čigrami, najdaljšo selitveno pot. Ptice v obdobju severnega polarne poletja gnezdijsko na arktičnih obalah celin in otokov, v času južnega polarne poletja pa »prezimujejo« na obalah Antarktike, torej na najbolj drugem koncu planeta, kar je možno. Letno tako v obe smeri vsaka čigra preleti okoli 70.000 km. Ker so čigre dolgožive ptice, marsikatera živi tudi dvajset let ali več, to pomeni, da v življenju preletijo več kakor milijon kilometrov. Raziskovalci, ki čigre označujejo z obročki, pravijo, da tudi ko jih držijo v roki, dve- in dvajsetletne čigre med sabo ne ločijo, saj so si tako podobne. Si predstavljate, kako bi bil videti vaš avto po milijonu prevoženih kilometrov? Z letala bi ga ločili od novega vozila na sosedovem dvorišču, tudi če bi bila iste barve. Kdo pravi, da se od narave ne moremo več ničesar naučiti?

DAVORIN TOME je zaposlen na Nacionalnem inštitutu za biologijo. Raziskovalno se večino časa ukvarja s pticami. Na treh univerzah predava predmete s področja ekologije in naravovarstva. V prostem času se ukvarja z naravoslovno fotografijo.

BENGALSKA ČIGRA (*Thalasseus bengalensis*) sodi v skupino tako imenovanih čopastih čiger. Pri nas je le izjemen gost.
foto: Davorin Tome

